

בבא מציעא קט

משה שווערד

1. רש"י על בבא מציעא דף קט/א

לא יזרענה פשתן - שזרע פשתן מכחיש בארץ הרבה, ואינה חוזרת ליושנה עד שבע שנים, והא לא מיתוקמא אלא בחכירות, דאי בקבלנות מאי דבעי לזרע, שהרי הבעלים חולקין בו:

2. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת בבא מציעא דף קט עמוד א

ת"ש המקבל שדה מחבירו והגיע שביעית וכו'. ומקשה הרשב"א דמאי פריך כלל מחזרת יובל, והרי כל מחלוקת אביי ורבא זהו מצד אי נחית אדעתא דהכי או לא. אבל גבי חזרת יובל וודאי הלוקח מעיקרא נחית אדעתא דכל מה שישיב מחזרה ומה שייך כלל למחלוקת אביי ורבא.

וזהו באמת פליאה עצומה בפשט הסוגיא, וליישוב קצת אפשר לומר דשורש מחלוקת אביי ורבא אינו מחלוקת "באומדנא" [אי נחית אדעתא דשבת] אלא שורש מחלוקתם הוא ביסוד ההגדרה של שבח שהשיבחו האילנות, דרבא ס"ל דההגדרה של השבח הוא כמו פירות שהוא דבר נוסף ונפרד מהעיקר, ואביי ס"ל שהשבח אינו דבר נוסף ונפרד מהגוף אלא זה ממש חלק מהגוף עצמו שהגוף עצמו נעשה משובח יותר. והנה מאחר ד"האומדנא" היא דנחית על כל מה שהוא כעין פירות ולא על הגוף, "ממילא" לאביי לא נחית אדעתא דשבתא ולרבא נחית אדעתא דשבתא, אבל יסוד מחלוקתם אינו כלל בדעת בני אדם, אלא בהגדרת השבח, ודעת בני אדם נגזרת אחר ההגדרה של השבח. והשתא מיושב קושיות הרשב"א דכיון דיסוד מחלוקתם הוא בהגדרת השבח, שייך זה גם גבי חזרת יובל ושפיר מדמה הש"ס להדדי.

3. תוספות מסכת בבא מציעא דף קט עמוד א ד"ה אלא מעתה

אלא מעתה דיקלא ואלים ה"נ - דבעי מר שבחא באלימות הדקל הא ודאי אפילו לאביי לית ליה דדוקא בשבח שקמה דליכא פרי אלא שבח גידול ענפים קאמר אביי דיש לו דאדעתייהו נחת אבל אדעתא דאלימות הדקל לא נחת ה"נ מר לא נחת אדעתא דתאלי אלא אדעתא דאספסתא א"ל התם ודאי לאו אדעתא דהכי נחת כדקאמרת אבל אנא (ה) נחתינא למה שיצמיח הקרקע דהיינו אספסתא ואלו צמחו במקומה.

4. שערים מצויינים בהלכה

ויובל אפקעתא דמלכא היא. מפשטות לשון הגמ' משמע דיובל אפקעתא דמלכא היא, והשדה מוחזקת ממילא להבעלים על כרחו של הלוקח, ואם לא החזירה נעשה עליה כגזלן וכיורד שלא ברשות, וכ"כ במשך חכמה (בהר כה-נג). אמנם בשו"ת תורת מרדכי (סי' רמ-ב) הוכיח מפרש"י במס' ערכין (כט: ד"ה וחדא) דס"ל דחזרת יובל הוא רק מצוה על הלוקח להחזיר השדה לבעלים, וכל זמן שלא החזיר הרי השדה ברשות הלוקח ואינו כגזלן, רק כעובר על המצוה. ומפרש"י עה"ת (בהר כה-נג) שכתב ליתן לאו על חזרת שדות לבעלים שלא יהא הלוקח כובשה, משמע קצת דמצוה עליה רמיא. [נעי' ברמב"ן עה"ת שם כמה שחולק על רש"י, וע"ע בהשגת הרמב"ן לסה"מ ל"ת רכו

ובמפרשים שם, ובשד"ח מער' כ כלל עג]. אמנם במנ"ח (סוף מצוה שלט) הביא ג"כ ד' רש"י אלו, וכתב על זה, ופשוט שחוץ ממה שהלוקח עובר בלאו זה הוא ג"כ גזלן, דהוא אפקעתא דמלכא. וע"ע במגילת ספר (לסמ"ג לאוין ער"ה) ובביאור הגר"פ לרס"ג (ח"כ ל"ת רנה). עוד כתב במנ"ח (שם-י) שקרקע היוצאת ביובל, חוזרת היא לבעלים הראשונים, ואינם צריכים לעשות קנין כדי לזכות בה, וכ"כ בשו"ת שו"מ (מהר"ד ח"ג סי' נח). אבל ע"י בצפנת פענח (הל' תרומות ע' 77) דהא דיוצא ביובל אין הפירוש שיוצא מאילו, אלא ר"ל דהלוקח צריך להקנותו

למוכר, עי"ש שכתב ראייה לזה. [ועי' בקובץ שיעורים (קידושין אות מו) וחזו"א (לקוטים סי' ז-ב) בגדר הקנין בזמן שיובל נוהג [ועי' במשך חכמה (ר' פ' בהר ד"ה ובתו"כ) דשמיטה הוא קדוש בעצמותו, ואפקעתא דמלכא הוא, ואינו תלוי בקדושת ישראל, לכן גבי שביעית קאמר שבת לה]. ועי' בדברינו לעיל (לט. ד"ה אפקעתא) באריכות בהא דשמיטה אפקעתא דמלכא.

5. שערים מצויינים בהלכה

א"ל גלית אדעתך דלמשקל ואסתלוקי עבדת. פרש"י דגלית אדעתך מדקאמר כורכמא רישקא רבאי וכו'. ועי' בתוס' ר"ד שדחה לפרש"י, שאין נראה שמשום שלא ידע לטעון הפסיד דינו, ואי איהו לא ידע לטעון ליטענו ליה ב"ד, אלא משעה שקבל הקרקע גילה דעתו שירד לצורך גידולים הנעקרים, ולא ליטע בה נטיעות המתקיימת, לכן אין לו אלא דמי עצים.

6. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת בבא מציעא דף קט עמוד א

א"ל גלית אדעתך דלמשקל ואסתלוקי עבדת וכו'. ומשמע בשמעתין וכ"מ מפירש"י שאם מעיקרא היה טוען דנחית אדעתא דתאלי היה נוטל השבח כולו. ונמצא עתה שיש בזה ג' חילוקי דינים: א. דאם נחית אדעתא דאספסתא אין לו אלא דמי אספסתא. ב. ובנחית [גם] אדעתא דכורכמא רישקא [והיינו שהיה בדעתו שאם יצמח מאליו כורכמא רישקא, וכמש"נ] בזה אין לו אלא דמי עצים. ג. ובנחית אדעתא דתאלי [היינו כנ"ל שאם יצמח מאליו דעתו על זה] בזה נוטל השבח כולו. [וילה"ע כיצד נאמן לומר דנחית אדעתא דתאלי והרי הממע"ה. וי"ל דבשמעתין אין זה קושיא דוודאי הבעה"ב האמין לרב פפא, אך בעלמא יש לדון בזה דלכאורה הממע"ה אך אפשר דהוי ודאי סיבת חיוב וספק מחילה וא"כ גם בעלמא יהיה נאמן].

7. תוספות רא"ש על בבא מציעא דף קט/א

דאיתו ממולאי. ר"ת גריס דאתון ממלאי, ועל שם מקומן קורא אותם כדאיתא בבראשית רבה, ר' מאיר איקלע למלא ראה אותם שחורי ראש אמר להם ממשפחת בני עלי אתם וכו'.

8. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת בבא מציעא דף קט עמוד א

אמר עד האידנא חד השתא חמשה וכו'. כתבו הראשונים דה"ה נמי כשאין לו אלא יורש אחד דרשאי לסלקו, שהרי לא נתחייב אלא לאביו ויכול לומר דבבנו לא ניהא ליה, ומה דאמר "עד האידנא חמשה" וכו' זה רק כדי לומר להם מפני מה אינו חפץ בהם, אבל מצד "זכותו" לסלקם לא הוצרך לזה כלל.

9. רש"ש על בבא מציעא דף קט/א

עד האידנא חד השתא חמשה. [1] נראה דר"ל דאינני חפץ שיהיה הרבה דעות ע"ד שאמרו בפסחים (פט ב) ע"ש [2] ועד האידנא השני הוא משום קדרה דבי שותפי לא חמימא כו' דאיתא בעירובין (ג) ועי' גי' הרא"ש:

10. תוספות מסכת בבא מציעא דף קט עמוד ב ד"ה מסלקינן להו

מסלקינן להו בלא שבחא ולא מילתא היא - פי' ריב"ן שלא אמר דבר זה מעולם אלא להפחידו אמר כן ותימה דאם לא אמר מעולם למה הזכיר כל כך אמוראים רב הונא ואיתימא רב יהודה ואיתימא כו' [1] וי"ל דרב יוסף לא הזכיר אלא אחד מהם ובני בית המדרש נסתפקו בין אלו איזה מהן הזכיר.

11. רש"ש על בבא מציעא דף קט/ב

תד"ה מסלקין להו. ותימה כו' למה הזכיר כו'. [2] ולעד"נ שכן דרך האדם כשאומר על דבר שלא שמעו מעולם שמעתי שלא ליחד ולומר מפלוני שמעתי שלא יתפס כשישאלוהו לאותו פלוני אלא יאמר מפלוני או מפלוני כו':

• שערים מצויינים בהלכה

וכתב מהריק"ש בספר ערך לחם (חומ"ס סי' יב) דמוכח מגמ' ותוס' כאן שמותר להפחיד את חברו בדבר שאינו כן, כדי שלא יערער על האמת. ועי' מש"כ התוס' במס' סוכה (לד: ד"ה ולדרוש) ובמס' ב"ב (הו. ד"ה ואי לא), ועי' ש"ב במהרש"א. [ועי' ברמ"א ונו"כ (חומ"ס סוס"י יז) וכפונ"ת (סוכה שם), ובמחצה"ש (ב"ב שם) מוכיח משם להתיר לדיין לומר שקר נגד הדין כדי לאיים על הבעל דין. אבל בחי' הריטב"א למס' סוכה (שם ד"ה מ"ט) דחה ד' התוס' שם, דהיכי אפשר דלהוי שמראל גונב דעתם להפחיד בשקר, ועוד דנפיק מיניה חורבא למאן דשמע. ועי' ש"ב במאירי, ועי' בדברינו שם (ד"ה אשוו). ועי' מה שהארכנו לעיל (כג: ד"ה במסכת — מפרש), ועי' בשד"ח (מערי' כ כלל ח).

12. הגהות יעבץ מסכת בבא מציעא דף קט עמוד א

רוניא שתלא דרבינא. נ"ב רבינא זה קדמון לא חברו דרב אשי הוא [וז"ש אתא לקמיה דרבא ועי' תוס' חולין מ"ח א' ד"ה אמר וברא"ש שם ובסנהדרין פ"ט סי' ב']:

• שערים מצויינים בהלכה

רוניא שתלא דרבינא. כתב בהגהות מהריעב"ץ, זה רבינא קדמון היה, לא חברו של רב אשי הוא, דאם כן איך בא לפני רבא, הא ביום שמת רבא נולד רב אשי כדאמרינן במס' קידושין (עכ:). ועי' בדברינו שם (ד"ה כשמת רבא) אריכות בזה.

13. שערים מצויינים בהלכה

מקרי דרדקי. [פרש"י פסידא דלא הדר הוא דשבשתא כיון דעל על. אבל התוס' (ע"ב ד"ה וספור) דחו לפרש"י, ופירשו לפי שבאותה שעה שלומדו שיבושים נתבטל לו לימוד של אמת. והתוס' במס' ב"ב (כא: ד"ה ומקרי) כתבו דאותה שעה שמלמד להם טעות הם מתבטלים, ואותה שעה אין יכולין להחזיר לעולם. ועי' בדברינו שם (ד"ה ומקרי דרדקי) הביאור בזה. [וכעת נ"ל עפ"י הגמ' לעיל (פה).

פלפולים. ועי' בשו"ת אג"מ (יו"ד ח"א סי' קלח) שהוכיח מדברי התוס' הנ"ל שמחויב המלמד שלא לבטל התלמידים מתורה אפי' משהו, וכתבנו מזה לעיל עז. ד"ה פועל — ועי']. ובחי' הר"ן כתב, ואתרים פירשו [הרמב"ן בשם הרי"ף] כגון דפשע בינוקי דמחי להו טפי [ובשטמ"ק בשם הראב"ד, שמכה אותם יותר מדאי], א"נ דאי לא ציייתי ליה

אג"מ (ח"מ סי' עז). ועי' בשו"ת שבה"ל (ח"ח סי' שטו) באברך בכלל שאם אינו מחזיק בזמני וסדרי הלימוד יכולים לסלקו תוך הזמן, ולא עדיף ממלמד שפשע כו'.
מחבר: הר"ר יוסף קארו

14. חדושי הר"ן מסכת בבא מציעא דף קט עמוד א

וטבחה הקשה הראב"ד ז"ל ... וכתב הוא ז"ל (דניהו) [דנהי] דלא צריכי התראה חזקה בעינן ועד שיהי' מותזקים תלתא זמנא או שיתרה בהו לא מסלקי' להו וכי אמרינן בב"ק גבי הנהו עיזי דשוקא דמתרין בהו תרתי תלת זמני דאלמא בעינן התראה תרתי ותלתא זמני התם פסידא דהדר היא דלשחיטה קיימי:

15. שערים מצויינים בהלכה

ועפ"י פסק הריב"ש דכש"כ שיש לסלקו אם הוא חשוד להאכיל טריפות במזיד, ואע"פ שכתב בחי' הרשב"א [כ"ה בחי' הר"ן] בשם הראב"ד, דאע"ג דלא בעינן התראה מיהו חזקה בעינן, ר"ל שיהיו מוחזקין שעשו כן ב' או ג' פעמים [וכ"כ הרמ"א סוסי' שן], היינו דוקא בהני שאינן אלא הפסד ממון, וגם אפשר שהן מוטעין או שוגגין, אבל בחשוד להאכיל איסור מסלקין אותו מיד, כדאמרינן במס' חולין (צג:) בטבח שנמצא אחריו חלב וכו', וכבר כתב בתשו' הרשב"א (ח"א סי' כ) דטבח שיצאה טרפה מתחת ידו, אין לו התנצלות לומר שוגג

הייתי, שא"כ לעולם יאמר כן. ועי' בשו"ת הרא"ש (כלל כ-כט) שאם הדבר מחמת שאינו בקי יש לו תקנה שלא היה מחמת רשע אלא משום חסרון ידיעה, ואם ילמד ויהיה בקי ורגיל יוכל לברוק, אבל אם היה בקי ולא חש לברוק כו' והוא מוציא טריפות, נמצא שהוא רשע להאכיל טריפות ואין להאמינו עוד כי אין בו יראת שמים וכו' ורשע הוא בעיני, אף אם היה מקבל עליו להיות זהיר מכאן ולהבא לא הייתי סומך עליו כו'. ועי' בשו"ע (י"ד סי' קיט סט"ו-סי"ח) ובש"ך (סק"ל).

16. תוספות רא"ש על בבא מציעא דף קט/ב

וספר מתא. לעיל בפרק השואל [1] פרש"י מספר בתספורת אנשי העיר, ולא נהירא דהא בפרק לא יחפור דקאמר ולא ישכירנה לסופר יהודי ומוקי לה בספר מתא [2] אלמא ספר מתא משמע סופר, והיינו פסידא דלא הדר שאם יטעה בשטר אין לו תשלומין, [3] והתם פרש"י ספר מתא מלמד תינוקות העיר, ואי אפשר לפרש כן דאם כן היינו מקרי דרדקי דהכא:

17. שיטה מקובצת מסכת בבא מציעא דף קט עמוד ב

וסופר מתא. [2] כלומר סופר של דיינים שכותב הכתובות ושטרי מכירות שאם יחסר אחד מן התנאים שהוזכרו שם ולא זכרם בכתב שוב לא יהו נאמנים העדים דלא אתי על פה ומרע לשטרא. [1] ויש גורסים ספר מתא אותו אומן שמגלח במספרים ואם יגלח יותר מזדאי לא יוכל לשלם הבשת שמתבייש המתגלח בשום ענין. ה"ר יהונתן:

18. תוספות מסכת בבא מציעא דף קט עמוד ב ד"ה וספר מתא

וספר מתא כמותרין ועומדין - פי' בקונטרס משום דשבשתא כיון דעל לכך חשיב פסידא דלא הדר וליתא דרבא גופיה אית ליה בפי' לא יחפור (ב"ב דף כא. ושם) דשבשתא ממילא נפקא [1] אלא להכי קרי ליה הכא פסידא דלא הדר לפי שבאותה שעה שלימדו שיבושים נתבטל לו לימוד של אמת.

19. דבר יעקב מסכת בבא מציעא דף קט עמוד ב

[ב] תד"ה וספר וכו' פי' בקונטרס משום דשבשתא כיון דעל על וכו' וליתא דרבא גופיה אית ליה בפי' לא יחפור דשבשתא ממילא נפקא - [2] הרמב"ן והר"ן [אצלנו וב"ב כא ב] מתרצים שדוקא שבשתא שהתלמיד טועה מעצמו ממילא נפקא, אבל שבשתא שקיבל מרבו לא נפקא. וכן למד המ"מ [שכירות י - ז] ולכן כתב שלפי רש"י מיירי דוקא שהתלמיד טועה, אבל אם המלמד יודע, אלא שאינו משגיח שהתלמידים לא יטעו, לא מסלקינן ליה. [3] הפני שלמה [ב"ב כא ב] מתרץ שאמנם על פי רוב שבשתא ממילא נפקא, אבל לפעמים הטעות נשאת כמו שהיה אצל יואב [ב"ב, שם], ולכן היכא שיש מלמד אחר שאינו מלמד טעות מסלקים הראשון.

20. תוספות רי"ד על בבא מציעא דף קט/ב

דבעינא למיסק לארץ ישראל. פי' טעמא משום דבעי למיסק לא"י, הא לאו הכי לא יהבינן ליה מידני. דכי היכי דבעל הבית לא מצי לסלוקיה כל זמן שהאילנות קיימין, הם הכי [נמי] שתלא, ואי מסתלק לא יהבינן ליה מידני:

21. רש"י על בבא מציעא דף קט/ב

כי מטית לשחיטת קדשים - [1] הכרתי בד שאתה חדוד ויודע להעמיק ולהקשות, וכי מטית למסכת זבחים, שהיא עמוקה תא אקשי לי, ואתן לב לתרץ לפי שאלתך, [2] ויש אומרים דחויי מדחיה, ולא היא, דעל כרחיך קבולי קיבלה, חדא דקושיא מעליא היא, ועוד, מדקאמר קסבר רב אשי למימר מכלל דמסקנא לאו הכי הוא:

22. חדושי הרמב"ן על מסכת בבא מציעא דף קט/ב

[3] ועיקר הפי' כדברי ר"ח שפירש דדחויי מדחיה ליה וא"ל עדיין לא שנית כל התלמוד ולא ידעת דרכו וכשתגיע לסדר קדשים ושנית הכל תא ואקשי לי שיתברר לך טעמו ...

23. שערים מצויינים בהלכה

ומדברי הראשונים הנ"ל מוכח בהדיא דהלימוד בסדר קדשים הניחו לבסוף, והטעם בזה משום שקודם למדו והתעמקו בהסדרים הנוגעים למעשה נומ"מ גם בסדר קדשים נהגו ללמוד מס' חולין ובכורות שנוגעים למעשה, וכמש"כ בספר חסידים (סי' תתריא) דלא יתכן לאותם שלא למדו עדיין מס' הצריכות להם להורות בכל יום ויום, שילמדו מסכתות שנוהגים לימות המשיח כגון סדר קדשים כו', ועי' מה שכתבנו במס' סנהדרין (נא: ד"ה אלא

24. תוספות מסכת בבא מציעא דף קט עמוד ב

רבא אמר קרנא הוי - וא"ת והא קופא סבא פלגא ודוחק לומר דפליג רבא אדרב מניומי וי"ל דקופא סבא פלגא משום דשתלא שקיל אפילו בגוף הקרקע פלגא וכי מסתלק בלא זמניה הוא דשקיל ריבעא משום דעליו לשלם אפילו מה שהבעל יצטרך ליתן לאריס שישמור חלקו שהיה מוטל על השתלא לשמור וכן שטפה נהרא ריבעא דאדעתא דהכי נחית שאם יסתלק בלא זימניה באיזה ענין שישתלק שלא יקח אלא ריבעא ובקופא סבא שאין עוד מה לשמור שקיל פלגא אבל הכא המלוה אין לו בגוף כלום אלא בפירות.

25. תוספות מסכת בבא מציעא דף קט עמוד ב

מה נקצץ בזמנו - דאין דרך לקצוץ שלא בזמנו ולהפסיד פירות ועוד דאמרינן בפרק לא יחפור (ב"ב דף כו.). האי דיקלא דטעון קבא אסור למיקציה ואית דגרסי איפכא יבש בזמנו ואין נראה לר"י.

26. תוספות מסכת בבא מציעא דף קט עמוד ב

לא מה יבש שלא בזמנו - יבש משמע שלא בזמנו מדלא קתני הזקין ואף על גב דהזקין נמי משמע שלא בזמנו כדאמרינן בסמוך אימא והזקינו הזקינו משמע בין בזמנו בין שלא בזמנו אבל יבש לא משמע אלא שלא בזמנו.

27. דבר יעקב מסכת בבא מציעא דף קט עמוד א

יד] מקרי דרדקי - נחלקו הראשונים בטעם למה מקרי דרדקי מיקרי פסידא דלא הדר.
א. רש"י מפרש דשבשתא כיון דעל על.

ב. התוס' מפרשים מפני שבאותו זמן שלימד שיבושים התלמיד התבטל מלימוד של אמת.

ג. הר"ן והנ"י מפרשים שמירי במלמד שמכה התלמידים יותר מדאי. ובהג' חו"י על הרי"ף מקשה למה הוי פסידא דלא הדר.

ד. הרמב"ם [שכירות י - ז] מפרש מלמד שטעה או לא לימד. וכ"פ השו"ע [חו"מ שו - ה] ומוסיף הרמ"א אפ' מתבטל רק יום יומיים, ומבאר הסמ"ע יום שהוא כיומיים דהיינו מעת לעת.

ה. הרמב"ן [ב"ב דף כא ב] בשם רבינו הגדול מפרש מלמד שאינו משגיח אם התלמידים לומדים.

ו. הרשב"א והנ"י [ב"ב כא ב] מפרשים מלמד שמתבטל ואינו מלמד.

28. דף על הדף מסכת בבא מציעא דף קט עמוד ב

בגמ': א"ל רב אחא בר' דרב יוסף לרב אשי וכו' כי מטית לשחיטת קדשים תא ואקשי לך וכו'. וברש"י: הכרתו בכך שאתה חדוד ויודע להעמיק ולהקשות, כי מטית למסכת זבחים שהיא עמוקה, תא ואקשי לי ואתן לב לתרץ וכו' ע"כ.

וכתב הגאון בעל חיי אדם בהקדמה אחרונה לספרו: פירושו לעניות דעתי דחוק, שהרי אדרבה א"ר ישמעאל בסוף ב"ב "הרוצה להחכים, יעסוק בדיני ממונות, שהם כמעין המתגבר".

וקודם לכן, האריך הגאון הנ"ל לבאר, שעיקר לימוד התורה הוא לידע מצותיה בכל פרטיה. כי אמת שהקב"ה שמח בפלפולא, אבל אין זה רק כמו שהאב משתעשע ושמת כשמדבר בנו איזה דבר חכמה, אבל אין זה תכלית אהבתו לבנו, רק כשרואה שבנו הולך בדרך הישר ומקיים כל מצוות אביו, כן רצונו ית"ש, כשמפלפל האדם בדברי תורה בדברי השכל, אבל בודאי העיקר הוא רצונו ית"ש שידע מצוות התורה.

כי התורה כלולה ב' מצוות, חלק א', ללמוד תורה, כמו שכתוב "ולמדתם את בניכם" (וכמוהו הרבה). ובזה אין חילוק אם ילמוד מסכת ברכות ומועד או סדר קדשים, כי הכל הוא דברי אלקים חיים. וחלק הב' הוא שיהיה הלימוד על מגת לעשות הוא קודם לחלק הא', כי בזה מקיים שניהם. כי אם לא ילמוד, לא ידע מה לעשות. ועל זה אמרו, נמנו שהלמוד קודם, שהלמוד מביא לידי מעשה, רצה לומר שידע מה לעשות. ולכן הקדמונים, הרי"ף והרא"ש לא חיברו רק על מסכתות הנהוגות אצלנו והשמיטו הרבה דברים דלא שכחי, והיינו לפי שראו שנתמעטו הלבבות, וקצרו לנו הדרך לפי השגתינו.

ובזה אתי שפיר דברי הגמ' כאן הנ"ל, דמצינו כמה פעמים שהשיבו האמוראים "אילו דייקנין כולי האי, לא מתנינן", רצה לומר, שהרי חוב לידע מתחלה דיני התורה על פי פשוטן, כדאמרינן "למגמר והדר למסבר", והיו צריכין לחזור תמיד המשניות והברייתות שקבלו מרובם והם הלכות פסוקות, והוא היה עיקר הלימוד אצלם, ולזה אמרו, אילו דייקנין כולי האי לפלפל, לא יהיה לנו פנאי לחזור הלכות פסוקות, רק באיזה זמן אזי דקדקו בשמועה לפלפל בו ולדקדק. והנה באותו פעם היה רב אשי חוזר על תלמודו, ובא רב אחא לדקדק עליו בפלפולא, והשיב לו, כי מטית לשחיטת קדשים, דאז יהיה עסקי רק בחלק א' דהיינו ללמוד, ואז תא ואקשי לי. אבל עכשיו צריך לחזור על הלכות פסוקות.